

ANETA CZARNA

**WYSTĘPOWANIE *BOTRYCHIUM MATRICARIIFOLIUM*
(RETZ.) A. BRAUN EX W.D.J. KOCH
W LESIE TACZANOWSKIM KOŁO PLESZEWA
(WIELKOPOLSKA)**

*Z Katedry Botaniki
Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu*

ABSTRACT. A new locality of the fern is described. It was found in central Wielkopolska in the spring of 2000. The most interesting among accompanying species are: *Dactylorhiza fuchsii* and *Isopyrum thalictroides*.

Key words: *Botrychium matricariifolium*, distribution, Wielkopolska

Botrychium matricariifolium (Retz.) A. Braun ex W.D.J. Koch (= *B. ramosum* (Roth.) Asch. – Podejrzony marunowy to paproć należąca do rodziny *Ophioglossaceae* – Nasięzrzalowate. Na obszarze Wielkopolski gatunek został uznany za wymarły – Ex (**Żukowski i Jackowiak** 1995), natomiast na całym obszarze Polski jest traktowany jako takson wymierający – E (**Zarzycki i Szela** 1992). Został również uwzględniony w „Polskiej czerwonej księdze roślin” jako gatunek z kategorią CR – gatunki krytycznie zagrożone (**Szcześniak** 2001).

W Polsce występuje bardzo rzadko w górach, a sporadycznie na nizinie (**Rutkowski** 1998). Na obszarze Wielkopolski stwierdzono dotychczas pięć stanowisk tego gatunku – w Kiszkwie i Rybieńcu koło Gniezna (**Szulczewski** 1951) oraz w pobliżu ul. Mogileńskiej w Poznaniu (**Dominik** 1946), a ostatnio także w Kępnie-Biadaszkach i Poznaniu przy ul. Bałtyckiej (**Celka i Kasprowicz** 2002).

Paproć ta jest rośliną wieloletnią. Liść ukazuje się w końcu kwietnia i rośnie do początku lipca, potem ginie całkowicie. Dorasta do 10-20 cm wysokości. Ogonek liściowy jest u nasady brązowoczerwono nabiegły. Część sporonośna liścia jest 2-3-krotnie pierzastodzielna, ma odcinki umieszczone na krótkich trzonkach i jest krótsza od części płonnej, podłużnie owalnej, na szczycie zaokrąglonej lub tępej i – podobnie jak u płonnego – pojedynczo lub podwójnie pierzastodzielnej.

Tabela 1

Spis florystyczny dla stanowiska *Botrychium matricariifolium* z Lasu Taczanowskiego
List of floristical records for the *Botrychium matricariifolium* locality
from the Taczanów Forest

Data Date	19.04.2000
Powierzchnia spisu florystycznego (m) Area (m)	3 × 10
Pokrycie warstwy zielnej (%) Cover of herb layer (%)	80
Warstwa drzewiasta – Tree layer	
<i>Carpinus betulus</i> L.	4.1
<i>Betula pendula</i> Roth	2.1
<i>Fagus sylvatica</i> L.	r
<i>Quercus robur</i> L.	r
Warstwa krzewiasta – Strubby layer	
<i>Corylus avellana</i> L.	4.3
<i>Carpinus betulus</i> L.	1.2
<i>Crataegus laevigata</i> (Poir.) DC.	1.3
<i>Daphne mezereum</i> L.	1.1
<i>Frangula alnus</i> Mill.	r
Warstwa zielna – Herb layer	
<i>Anemone nemorosa</i> L.	3.2
<i>Carpinus betulus</i> L. – juv.	2.2
<i>Isopyrum thalictroides</i> L.	2.2
<i>Ficaria verna</i> Huds.	2.4
<i>Botrychium matricariifolium</i> A. Braun ex W. D. J. Koch	1.1
<i>Carex acutiformis</i> Ehrh.	1.4
<i>Aegopodium podagraria</i> L.	1.1
<i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soó	1.1
<i>Glechoma hederacea</i> L.	1.3
<i>Ranunculus auricomus</i> L.	1.1
<i>Anemone ranunculoides</i> L.	+
<i>Geum rivale</i> L.	+
<i>Hepatica nobilis</i> Schreb.	+
<i>Maianthemum bifolium</i> (L.) F. W. Schmidt	+
<i>Milium effusum</i> L.	+
<i>Polygonatum multiflorum</i> (L.) All.	+
<i>Ranunculus lanuginosus</i> L.	+
<i>Cerastium macrocarpum</i> Schur em. Gartner	r
<i>Crepis paludosa</i> (L.) Moench	r

Nowe, nieznane wcześniej stanowisko jest położone w południowo-wschodniej części Lasu Taczanowskiego, w oddziale 223, na podłożu gliniastym. Paproć rośnie na terenie średnio wilgotnego lasu liściastego z dużym udziałem *Betula pendula*. W celu pełniejszej charakterystyki płatu wykonano zdjęcie fitosocjologiczne (tab. 1). Las Taczanowski znajduje się w województwie wielkopolskim, a nowe stanowisko paproci leży w kwadracie ATPOL – CD 74. Stanowisko składa się z około 120 okazów. Wszystkie okazy miały obydwie części blaszki liściowej.

Literatura

- Celka Z., Kasprowicz M.** (2002): Nowe stanowiska *Botrychium matricariifolium* i *B. multifidum* (*Ophioglossaceae*) w Wielkopolsce. *Fragm. Flor. Geobot. Pol.* 9: 75-79.
- Dominik T.** (1946): Nowe stanowisko rzadkiej paproci *Botrychium ramosum* (Roth.) Asch. Sprawozdania za I i II kwartał 1945, 1: 72-75.
- Rutkowski L.** (1998): Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski Niżowej. PWN, Warszawa.
- Szcześniak E.** (2001): *Botrychium matricariifolium* (Retz.) A. Braun ex W.D.J. Koch. W: Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Red. R. Kaźmierczakowa, K. Zarzycki. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 41-43.
- Szulcowski J.W.** (1951): Wykaz roślin naczyniowych w Wielkopolsce dotąd stwierdzonych. *Pr. Kom. Biol. PTPN* 12, 6: 1-128.
- Zarzycki K., Szelaż Z.** (1992): Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. W: Lista roślin zagrożonych w Polsce. Red. K. Zarzycki, W. Wojewoda, Z. Heinrich. PAN, Kraków: 87-98.
- Żukowski W., Jackowiak B.** (1995): Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. W: Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. Red. W. Żukowski, B. Jackowiak. *Pr. Zakł. Takson. Rośl. UAM* 3: 9-99.

LOCALITY OF *BOTRYCHIUM MATRICARIIFOLIUM* IN THE TACZANÓW FOREST NEAR PLESZEW (WIELKOPOLSKA)

S u m m a r y

In Poland *Botrychium matricariifolium* is very rare in mountains and sporadic in lowlands. In the Wielkopolska region only five localities of this species have been recorded so far. The new locality was found in forest division 223 in the south-eastern part of the Taczanów Forest, on clay soil. The fern grows in a humid broad-leaved forest dominated by *Betula pendula*. To characterize this patch, a phytosociological relevé was made (Table 1). The local population was composed of 120 specimens and each of them had a sporophyll.